

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

The Factors Influence to Sense of Coherence of Adolescents in Single Parent Family, Mueang, Amnat Charoen Province

มัชวาน โคมโสภา (Makkawan Chomsopa)¹* ดร.ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (Dr.Theerapat Wongkumsin)**

(Received: December 26, 2017; Revised: March 7, 2018; Accepted: March 12, 2018)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความหมายในชีวิต ระดับมิตรภาพ ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัว และระดับความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัวที่มีต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 218 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ผลการศึกษา พบว่า 1) วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีระดับความหมายในชีวิต ระดับมิตรภาพ ระดับการทำหน้าที่ของครอบครัวและระดับความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอยู่ในระดับสูง 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านบิดาเสียชีวิต ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ มิตรภาพด้านการช่วยเหลือ การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวได้ร้อยละ 74.7 ($R^2 = .747$)

ABSTRACT

The objectives of this study were the following: 1) to study level of meaning in life, level of friendship, level of family functioning and level of sense of coherence of adolescents in single parent family, Mueang, Amnat Charoen Province, 2) to study the influence of personal factors, meaning in life, friendship, family functioning on the sense of coherence of adolescents in single parent family. The sample used in this research were 218 adolescents in single parent family, the sample were high school students in Amnat Charoen School, Mueang, Amnat Charoen Province. The data was collected by questionnaires and analyzed by a statistical package program. The statistical method. The results were as following: firstly, the level of meaning in life, level of friendship, level of family

¹ Correspondent author: n7108makkawan@gmail.com

* นิสิต หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

functioning and level of sense of coherence of adolescents in single parent family were at the high level. Secondly, that parental status (father died), meaning in life (experience value), friendship (help), family functioning (problem solving), family functioning (communication), family functioning (role) and family functioning (affective responsiveness) could predict sense of coherence with the statistical significance at .01 level especially and those of factors could explain it at 74.7 percents ($R^2 = .747$).

คำสำคัญ: ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว วัยรุ่น ความหมายในชีวิต

Keywords: Single parent family, Adolescent, Meaning in life

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัว เกิดการปรับตัวทั้งในด้านรูปแบบและเวลาในการเริ่มต้นการสร้างครอบครัว การสืบทอดครอบครัว รวมถึงการปรับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว [1] ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ตระหนักถึงแนวโน้มที่จะเกิดครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านความยากลำบากในการดำเนินชีวิตและการอบรมเลี้ยงดู [2] โดยสัดส่วนครอบครัวในปัจจุบันพบว่า ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวนั้นมีจำนวนร้อยละ 7.1 ซึ่งพบมากเป็นอันดับที่ 5 รองจากครอบครัวสามรุ่น ครอบครัวแบบพ่อ แม่ และลูก ครอบครัวที่มีเพียงสามี ภรรยาและไม่มีบุตร และครอบครัวที่อาศัยอยู่คนเดียว [3]

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเป็นครอบครัวที่มีลักษณะพิเศษที่มีเพียงบิดาหรือมารดาที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงบุตรตามลำพัง ซึ่งเป็นผลมาจากการสิ้นสุดชีวิตคู่ 4 รูปแบบ คือ การละทิ้ง การแยกทาง การหย่าร้าง และการเสียชีวิตของคู่สมรส อาจรวมถึงครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่เกิดขึ้นจากการประสบภัยทางธรรมชาติ [4] และจากสถิติการสมรสและการหย่าร้างของครอบครัวไทยยุคใหม่ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2559 จังหวัดอำนาจเจริญมีคู่ที่จดทะเบียนสมรสจำนวน 1,128 คู่ และมีคู่จดทะเบียนหย่าร้างจำนวน 468 คู่ [5] ซึ่งถือได้ว่ามีอัตราของการหย่าร้างที่สูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน

ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวในประเทศไทยนั้นยังไม่มีมีการสำรวจข้อมูลจากทั่วประเทศโดยตรง มีเพียงข้อมูลที่แสดงถึงแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเท่านั้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวส่งผลกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของบุตรตามช่วงวัย ทั้งปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาด้านการเลี้ยงดูและพฤติกรรมของบุตรที่ขาดแบบอย่างจากบิดาหรือมารดา การเลี้ยงดูบุตร โดยลำพังจะส่งผลกระทบต่อบุตรมากที่สุดในด้านจิตใจ อารมณ์ เศรษฐกิจ และการศึกษา [6] นอกจากนั้นอาจส่งผลกระทบต่อบุตรนั้นขาดความหมายในการมีชีวิตอยู่ รู้สึกด้อยคุณค่า และนำไปสู่การค้นหาความหมายของตนเองว่าชีวิตที่เกิดมานั้นมีคุณค่าและความหมายอย่างไร ซึ่งบุคคลเป็นผู้ที่ค้นหาความหมายเหล่านั้นจากประสบการณ์ของการดำเนินชีวิต และรับรู้เรื่องราวเหล่านั้นเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิต [10]

การปรับตัวต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว วัยรุ่นจะต้องค้นหาความหมายในชีวิตด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ของครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งนำพาชีวิตให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ การปรับตัวต่อบุคคลคนรอบข้างที่นอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัวแล้ววัยรุ่นจะต้องสร้างมิตรภาพกับบุคคลรอบข้าง โดยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สนับสนุน และปลอบโยน ส่งผลให้บุคคลมีความ

รักใคร่และไว้ใจต่อกันตามมา รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวจะต้องทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีความเหมาะสม ภายใต้บริบทการเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งถือเป็นภารกิจความรับผิดชอบของครอบครัวเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกในครอบครัว ให้ความรัก ความเอาใจใส่ อบรมเลี้ยงดูเพื่อให้สมาชิกมีคุณภาพในสังคม [7] สิ่งสำคัญที่สุด คือ การทำให้ครอบครัวนั้นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและมีความสุข ส่งผลให้บุคคลเกิดภูมิคุ้มกัน ในการเผชิญปัญหา เกิดความเข้มแข็งในการมองโลก บุคคลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกย่อมมีความเชื่อมั่นในตนเองและสิ่งแวดล้อมว่าเหตุการณ์ที่เลวร้ายหรือปัญหาที่ไม่มีทางแก้ไขนั้นสามารถจัดการและแก้ไขได้ [8] และต้องอาศัยการช่วยเหลือและการสนับสนุนจากปัจจัยต่าง ๆ รอบข้าง ถ้าครอบครัวเดี่ยวได้มีการทำหน้าที่ของครอบครัวที่ดี จะทำให้วัยรุ่นเกิดความเข้มแข็งในการมองโลก ดังนั้นความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และปัจจัยส่วนบุคคลจึงมีความสำคัญต่อความเข้มแข็งในการมองโลก ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสนใจศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นที่เป็นครอบครัวเดี่ยว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยว

แนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยว สรุปได้ดังนี้

1. ความเข้มแข็งในการมองโลก (Sense of Coherence) Antonovsky [9] กล่าวว่า ความเข้มแข็งในการมองโลกเป็นการรับรู้และการประเมินโดยรวมของบุคคล โดยแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของความรู้สึกที่เชื่อมั่นของบุคคลว่า สิ่งร้ายหรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดนั้นเป็นผลและพัฒนามาจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งบุคคลมีความคาดหวังว่าสามารถควบคุมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผ่านไปด้วยดี รวมทั้งสถานการณ์ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยนั้น เป็นสิ่งท้าทายและมีคุณค่า ได้แบ่งความเข้มแข็งในการมองโลกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ ความเข้มแข็งในการมองโลกด้านความสามารถในการทำความเข้าใจ (Comprehensibility) ความเข้มแข็งในการมองโลกด้านความสามารถในการบริหารจัดการ (Manageability) และความเข้มแข็งในการมองโลกด้านความสามารถในการให้ความหมาย (Meaningfulness) จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีนี้ ความเข้มแข็งในการมองโลกเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิตที่กำลังเผชิญอยู่ไปได้ด้วยดี ซึ่งเมื่อวัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเองและสิ่งแวดล้อมว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นสามารถจัดการและแก้ไขได้ โดยต้องอาศัยการช่วยเหลือจากสิ่งรอบข้างเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่มีความสุข นอกจากนั้นบุคคลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูงจะมีการรับรู้และการประเมินสิ่งร้ายได้อย่างเหมาะสม ทั้งการรับรู้ การประเมินสิ่งร้าย และการค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหา [9]

2. **ความหมายในชีวิต (Meaning in Life)** Frankl [10] กล่าวว่า ความหมายในชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้หรือตอบสนองในแต่ละขณะ มีลักษณะเฉพาะตัวและเป็นการรับรู้ส่วนตัวของบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ และจะเกิดขึ้นได้โดยบุคคลจะต้องลงมือกระทำหรือปฏิบัติในบางสิ่งบางอย่างด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเท กับสถานการณ์ในชีวิต ได้แบ่งความหมายในชีวิตเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงสร้างสรรค์ (Creative Value) ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (Experience Value) และความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงทัศนคติ (Attitude Value) จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีนี้ ความหมายในชีวิตน่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นสิ่งนำพาชีวิตของบุคคลให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางไปสู่เป้าหมาย ซึ่งแตกต่างกันออกไป การที่บุคคลนั้นรับรู้การมีความหมายในชีวิตนั้นจะส่งผลให้มนุษย์นั้นเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าของการกระทำต่าง ๆ และคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ทั้งเพื่อตนเองหรือบุคคลรอบข้าง เกิดแรงจูงใจให้ไปสู่เป้าหมายของชีวิตและการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม นอกจากนั้นความหมายในชีวิตเป็นการรับรู้หรือการตอบสนองของบุคคลที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ การเข้าใจความหมายในชีวิตนั้นบุคคลต้องเชื่อถือเรื่องการเมืองอยู่หรือการปรากฏอยู่ว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายในตัวของมันเองว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีความหมาย [10]

3. **มิตรภาพ (Friendship)** Lemme [11] กล่าวว่า มิตรภาพเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยความสมัครใจของบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกันและมีเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งนำไปสู่ความสนุกสนาน ความสุข และความพึงพอใจส่วนบุคคล และ Mendelson and Aboud [12] ได้แบ่งองค์ประกอบของมิตรภาพเกี่ยวกับการทำหน้าที่ที่สำคัญของความเป็นเพื่อนไว้ 6 ด้าน ดังนี้ มิตรภาพด้านการพัฒนาความเป็นเพื่อน (Stimulating Companionship) มิตรภาพด้านการช่วยเหลือ (Help) มิตรภาพด้านความสนิทสนม (Intimacy) มิตรภาพด้านความเชื่อใจ (Reliable Alliance) มิตรภาพด้านความถูกต้องในตนเอง (Self Validation) และมิตรภาพด้านความปลอดภัยทางอารมณ์ (Emotional Security) จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีนี้ มิตรภาพน่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นนั้นสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นรอบข้าง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อระยะเวลาผ่านไปความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้จะเริ่มพัฒนาสู่การเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สนับสนุน และปลอดภัย ส่งผลให้บุคคลมีความรักใคร่และไว้วางใจต่อกัน มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนม มีความผูกพันที่ยาวนาน คอยช่วยเหลือกัน นอกจากนั้นหน้าที่ของความเป็นเพื่อนนั้นต้องมีการพัฒนาความเป็นเพื่อนเพื่อให้เกิดความมั่นคง เชื่อใจ สนิทสนม มีกิจกรรมร่วมกัน และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งสะท้อนความต้องการของตนเองและให้ความปลอดภัยทางอารมณ์เกิดขึ้น หน้าที่เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่สนับสนุน ให้เกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข [11]

4. **การทำหน้าที่ของครอบครัว (Family Functioning)** Friedman [7] กล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวเป็นภารกิจความรับผิดชอบของครอบครัวเกี่ยวกับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกในครอบครัว ให้ความรัก เอาใจใส่ อบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาให้สมาชิกมีคุณภาพในสังคม และ McMaster Model of Family Functioning (MMFF) [14] ได้แบ่งองค์ประกอบเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัวไว้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา (Problem Solving) การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร (Communication) การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท (Role) การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ (Affective Responsiveness) การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพันทางอารมณ์ (Affective Involvement) และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรม (Behavior Control) จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีนี้ การทำหน้าที่ของครอบครัวน่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้นและทำหน้าที่ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง มีความสุข และส่งผลไปยังบุคคลให้เกิดภูมิคุ้มกันในการเผชิญปัญหา รวมทั้งส่งผลให้วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี

ความสุข ซึ่งการทำหน้าที่ของครอบครัวนั้นจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของทฤษฎีระบบ ทั้งการเรียนรู้ การสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและอื่น ๆ โดยพฤติกรรมของสมาชิกของบุคคลหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในครอบครัว เพราะแต่ละหน่วยในระบบครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน [13]

สรุปแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ สามารถสรุปได้ว่า ความหมายในชีวิตเป็นสิ่งที่จำเป็นในการนำพาชีวิตให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ถ้าหากสามารถให้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาที่กำลังเผชิญ จะทำให้สามารถรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม และตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต ความหมายของการมีชีวิตอยู่ เพราะเนื่องมาจากครอบครัวของวัยรุ่นนั้นเกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่การเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวและส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ต่อการดำเนินชีวิต ถ้าหากวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างและจะนำไปสู่การเกิดเป็นมิตรภาพตามมา ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกมีเพื่อนที่สนิท บอกเล่าเรื่องราวความรู้สึกด้านลบที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองให้ผู้อื่น ได้รับรู้ และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่กันและกัน คอยให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นนั้นทำหน้าที่ของการผู้ให้และผู้รับที่ดี นอกจากนั้นการได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัวยังถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็น เนื่องจากต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในครอบครัวร่วมกัน ดังนั้นสมาชิกจึงรับรู้ถึงความรุนแรงและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสมาชิกแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ถ้าวัยรุ่นได้รับการดูแลเอาใจใส่ และครอบครัวมีการทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งการสื่อสาร บทบาท การตอบสนองทางด้านอารมณ์ มีรูปแบบการควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมจะทำให้วัยรุ่นนั้นได้รับความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ ตลอดจนมีความเข้มแข็งในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตภายใต้การเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวได้ นอกจากนั้นวัยรุ่นจะสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง มีความเข้มแข็งในการมองโลก และดำรงชีวิตในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวได้อย่างมีความสุข

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ที่เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2560 จำนวน 478 คน [15]

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. ความหมายในชีวิต 3. มิตรภาพ 4. การทำหน้าที่ของครอบครัว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้มแข็งในการมองโลก

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญที่เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย 3 ระดับชั้น ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 218 คน การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคในการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ตามระดับชั้นของนักเรียนจำนวน 3 ระดับชั้น ดังนี้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 57 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 84 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 77 คน

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ความหมายในชีวิต มิตรภาพ และการทำหน้าที่ของครอบครัว ร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอำนาจเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 478 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 พฤษภาคม 2560) ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 เพื่อใช้สำหรับคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่จะยอมรับได้ว่ามากพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 218 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) จากระดับชั้นเรียน 3 ระดับ ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำการตอบแบบสอบถาม แล้วเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ภายหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาในการตอบแบบสอบถาม จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม การกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ คือ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรอิสระที่จะนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แต่ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) ไม่เกิน .80 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรอิสระทั้งหมด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม ผลการเรียน สถานภาพของบิดามารดา การศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลำดับการเกิด ที่พักอาศัย ความหมายในชีวิต มิตรภาพ และการทำหน้าที่ของครอบครัวมาทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความหมายในชีวิต ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับมิตรภาพ ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครอบครัว และตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้มแข็งในการมองโลก ผู้วิจัยทำการหาค่าคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ปรากฏผลดังนี้ ผลของการทดสอบความเชื่อมั่นของความหมายในชีวิต ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .913 มิตรภาพ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .945 การทำหน้าที่ของครอบครัว ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .954 และความเข้มแข็งในการมองโลก ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .918

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว (n = 218)

ความหมายในชีวิต	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. คุณค่าเชิงสร้างสรรค์	4.20	.80	สูง
2. คุณค่าเชิงประสบการณ์	4.18	.81	สูง
3. คุณค่าเชิงทัศนคติ	4.11	.69	สูง
ค่าเฉลี่ยความหมายในชีวิตของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว	4.16	.59	สูง
มิตรภาพ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาความเป็นเพื่อน	4.35	.43	สูง
2. การช่วยเหลือ	4.46	.46	สูง
3. ความสนิทสนม	4.45	.47	สูง
4. ความเข้าใจ	4.23	.80	สูง
5. ความถูกต้องในตนเอง	4.19	.80	สูง
6. ความปลอดภัยทางอารมณ์	4.13	.78	สูง
ค่าเฉลี่ยมิตรภาพของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว	4.30	.42	สูง
การทำหน้าที่ของครอบครัว	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. การแก้ปัญหา	4.24	.56	สูง
2. การสื่อสาร	4.33	.56	สูง
3. บทบาท	4.18	.60	สูง
4. การตอบสนองทางอารมณ์	3.60	.73	ปานกลาง
5. ความผูกพันทางอารมณ์	4.15	.87	สูง
6. การควบคุมพฤติกรรม	4.13	.78	สูง
ค่าเฉลี่ยการทำหน้าที่ของครอบครัวของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว	4.10	.48	สูง
ความเข้มแข็งในการมองโลก	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ความสามารถในการทำความเข้าใจ	4.36	.52	สูง
2. ความสามารถในการบริหารจัดการ	4.35	.53	สูง
3. ความสามารถในการให้ความหมาย	4.36	.52	สูง
ค่าเฉลี่ยความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว	4.36	.48	สูง

* ระดับการให้คะแนน 1.00 – 2.33 ระดับต่ำ, 2.34 – 3.67 ระดับปานกลาง และ 3.68 – 5.00 ระดับสูง

จากตารางที่ 1 พบว่า วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16, 4.30, 4.10 และ 4.36 ตามลำดับ และพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวมีเพียง 1 ด้านคือ ด้านการตอบสนองทางด้านอารมณ์ที่อยู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล ความหมายในชีวิต มิตรภาพ การทำหน้าที่ของครอบครัว และความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว

ตัวแปรพยากรณ์	B	SEb	Beta	t	Sig.
- บิดาเสียชีวิต (DPM3)	.153	.055	.096	2.775	.006
- ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (MILF2)	.072	.023	.120	3.075	.002
- มิตรภาพด้านการช่วยเหลือ (FRIF2)	.207	.039	.199	5.344	.000
- การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา (FFNF1)	.255	.044	.293	5.852	.000
- การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร (FFNF2)	.271	.049	.313	5.583	.000
- การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท (FFNF3)	.188	.041	.234	4.604	.000
- การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ (FFNF4)	-.051	.024	-.077	-2.110	.036
ค่าคงที่ (a)	.256				
R = .869	R² = .755	R²_{adj} = .747	F = 92.55	Sig = .000	

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยววิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว มีความสามารถพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายได้ร้อยละ 74.7 (R² = .747) โดยพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ที่สามารถพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านบิดาเสียชีวิต ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ มิตรภาพด้านการช่วยเหลือ การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท มีอิทธิพลทางบวกต่อความเข้มแข็งในการมองโลกโดยรวมของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ มีอิทธิพลทางลบต่อความเข้มแข็งในการมองโลกโดยรวมของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อนำตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมาเขียนเป็นสมการจะได้เป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$SOC = .096 (DPM3) + .120 (MILF2) + .199 (FRIF2) + .293 (FFNF1) + .313 (FFNF2) + .234 (FFNF3) - .077 (FFNF4)$$

ผลการวิจัย จากสมการพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยในการพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเรียงตามลำดับ ดังนี้ การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร รองลงมา ได้แก่ การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท มิตรภาพด้านการช่วยเหลือ ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ บิดาเสียชีวิต และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวโดยรวมมี 7 ตัวแปร อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านบิดาเสียชีวิต สถานภาพของบิดามารดาที่บิดาเสียชีวิตมีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยวโดยมีผลเชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานภาพของบิดามารดาที่บิดาเสียชีวิตมีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกมากกว่าสถานภาพของบิดามารดาในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่บิดาเสียชีวิตนั้นอาจส่งผลกระทบต่อครอบครัวเป็นอย่างมาก ทั้งการขาดผู้นำครอบครัว การขาดสมาชิกที่เป็นบุคคลสำคัญไป เกิดการกระทบกระเทือนด้านเสาหลักของครอบครัว เพราะเนื่องจากบิดาทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว การสูญเสียบิดาไปอาจจะส่งผลให้บุตรนั้นเกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านความสามารถ ทักษะการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวนั้นเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่น เช่นเดิม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาการแก้ปัญหา การดูแลครอบครัวและสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวนั้น แทนบิดา ดังที่ Sopha S. *et al.* [15] กล่าวว่า แบบแผนบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบิดาที่มีต่อครอบครัวนั้น จะส่งผลให้ครอบครัวมีความเข้มแข็ง และสามารถรับผิดชอบบทบาทในการดูแลครอบครัวได้

2. ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยวโดยมีผลเชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าวัยรุ่นมีความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์นั้นเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้วัยรุ่นนั้นมองประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมาของตนเองอย่างเหมาะสม รับรู้ว่าการประสบการณ์ที่ผ่านมานั้นเป็นเรื่องน่าจดจำ มีความพร้อมในการเรียนรู้และปรับตัวจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น รับรู้ว่าการประสบการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งที่ดีและมีคุณค่า ทำให้เกิดการเรียนรู้ และนำมาให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังที่ Frankl [10] กล่าวว่า ความหมายในชีวิตด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์เป็นคุณค่าที่บุคคลได้รับจากการมีประสบการณ์บางอย่างในชีวิต ทั้งด้านบุคคล ความรัก ความดีงาม รวมถึงความเป็นสัจธรรม นอกจากนั้นยังมีการให้คุณค่าของการดำรงชีวิต การอยู่อาศัยร่วมกันกับบุคคลอื่น

3. มิตรภาพด้านการช่วยเหลือ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยวโดยมีผลเชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยวนี้มีมิตรภาพด้านการช่วยเหลือเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมิตรภาพด้านการช่วยเหลือ นั้นทำให้วัยรุ่นนั้นเกิดความมีน้ำใจ ความไว้วางใจ และการช่วยเหลือกันและกันอย่างเหมาะสม และเรียนรู้ถึงการให้ การแบ่งปัน ให้คำแนะนำแก่กันและกัน ดังที่ Mendelson and Aboud [12] กล่าวว่า มิตรภาพด้านการช่วยเหลือเป็นการกระทำที่บุคคลให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ แก่เพื่อนเพื่อให้เกิดความสบายใจและก้าวผ่านช่วงเวลาของความไม่สบายใจดังกล่าวไปได้ เป็นการพัฒนาความเชื่อใจให้เกิดขึ้นระหว่างทั้งสองฝ่าย รวมทั้งให้การช่วยเหลือโดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างของบุคคล

4. การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหา มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยวโดยมีผลเชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าวัยรุ่นมีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหานั้น วัยรุ่นจะมีแนวทางการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว เฝือกกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ครอบครัวนั้นได้อบรมสั่งสอน พัฒนาคุณธรรมของวัยรุ่นในครอบครัวเดี่ยว และส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวนั้นมีส่วนร่วมในการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังที่ McMaster Model of Family Functioning [13] กล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาคือความสามารถของครอบครัวใน

การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีความเหมาะสม ทำให้ชีวิตครอบครัวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีราบรื่น และปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น ๆ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงรูปแบบของการแก้ปัญหาและร่วมกันส่งเสริมการแก้ปัญหาร่วมกัน

5. การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว โดยมีผลเชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าวัยรุ่นมีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารวัยรุ่นจะมีรูปแบบและวิธีการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีความเหมาะสมตามบริบทของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว การสื่อสารที่เหมาะสมทำให้เกิดความเข้าใจกันในการแสดงออกของสมาชิกทั้งด้านคำพูด ลักษณะ น้ำเสียงและท่าทาง ดังที่ McMaster Model of Family Functioning [13] กล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการสื่อสารการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทั้งการใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด ครอบครัวที่มีการทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสื่อสารนั้นจะสามารถสื่อสารกันได้อย่างชัดเจน และตรงต่อบุคคลเป้าหมาย

6. การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาท มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว โดยมีผลเชิงบวก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าวัยรุ่นมีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านบทบาทจะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวนั้นรับผิดชอบบทบาทและหน้าที่ของตนเองมากขึ้นภายใต้การเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว อาจมีการเพิ่มบทบาทในการดูแลบุตรมากขึ้นเพื่อเป็นการทดแทนบทบาทของการดูแลที่ขาดหายไปของสมาชิก ซึ่งเป็นผลมาจากการสูญเสียบิดาหรือมารดา หรือสูญเสียบิดาและมารดา เพื่อให้เกิดการทำหน้าที่ที่เหมาะสมและไม่ขาดหายไป ดังที่ McMaster Model of Family Functioning [13] กล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว ด้านบทบาทนั้นเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวนั้นที่ประพฤติปฏิบัติต่อกันซ้ำ ๆ เป็นประจำเพื่อให้ครอบครัวสามารถทำหน้าที่ของการเป็นครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ภารกิจในครอบครัวจะดำเนินไปได้ด้วยดีนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน รวมทั้งการมอบหมายหน้าที่และมีการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกอย่างครบถ้วน

7. การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว โดยมีผลเชิงลบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ถ้าวัยรุ่นมีการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นลดลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ที่มากเกินไปหรือเกินความเหมาะสม สมาชิกตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันและกันมากเกินไป อาจทำให้วัยรุ่นนั้นขาดการเรียนรู้ที่จะเผชิญกับปัญหาด้วยตนเองและใช้ความสามารถของตนเองในการควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งแสดงออกทางอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบมากเกินไปจนส่งผลในสมาชิกรับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของอีกฝ่ายในทุก ๆ อารมณ์ ความรู้สึกมากเกินไป และอาจส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นในด้านจิตใจและการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ดังที่ McMaster Model of Family Functioning [13] กล่าวว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์นั้นเป็นความสามารถที่สมาชิกในครอบครัวจะตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันอย่างเหมาะสมทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งวัยรุ่นอาจจะละเอียดหรือไม่ให้ความสำคัญกับการตอบสนองทางอารมณ์ที่ได้รับการตอบสนองที่มากเกินไป จนอาจกลายเป็นความรู้สึกปกติที่เกิดขึ้น และไม่เห็นความสำคัญของการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัว และอาจทำให้รู้สึกอ่อนแอและไม่เข้มแข็งเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะบางประการที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อวัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ความหมายในชีวิต จากผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีความหมายในชีวิตโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลก ดังนั้นควรให้ครอบครัวและผู้ปกครองส่งเสริมการค้นหาความหมายในชีวิตของวัยรุ่น ให้มากยิ่งขึ้น เห็นคุณค่าและเรียนรู้ในประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองว่าส่งผลกระทบต่อตนเองและคนรอบข้างอย่างไร ส่งเสริมให้รับรู้ปัญหาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในหลากหลายมุมมองเพื่อให้เกิดความหลากหลายของคุณค่าและประสบการณ์ ดังที่ Frankl [10] กล่าวว่า ความหมายในชีวิตนั้นเป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด บุคคลจะต้องปฏิบัติด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และทุ่มเทกับสถานการณ์เพื่อค้นหาความหมาย ซึ่งค่านิยมส่วนบุคคลจะทำให้เกิดความแตกต่างในด้านความหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน รวมถึงพัฒนาความสามารถให้สอดคล้องความสนใจ ฝึกการช่วยเหลือสังคมและผู้อื่น

2. มิตรภาพ จากผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีมิตรภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลก ดังนั้นเพื่อน ผู้ปกครอง และครูควรช่วยสนับสนุนให้วัยรุ่นมีความรู้สึกดี ๆ กับเพื่อนรอบข้าง เปิดโอกาสให้เรียนรู้การมีเพื่อนและมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสนิทสนม มีเพื่อนคู่คิด มีความเชื่อใจ รับรู้ความหวังดีของเพื่อนที่มีต่อตนเอง รวมทั้งการหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน วัยรุ่นที่มีเพื่อนสนิทจะมีความสุขและสนุกกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งคอยรับฟังและอยู่เคียงข้างกัน ในยามที่เผชิญปัญหา ดังที่ Lemme [11] กล่าวว่า มิตรภาพนั้นเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันในเรื่องของความสมัครใจและความพึงพอใจในเรื่องราว ความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองฝ่าย เป็นการช่วยเหลือ ประคับประคอง และให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้คำแนะนำ คำปลอบโยน และเป็นสิ่งที่ป้องกันความเครียดที่เกิดขึ้นนั้นให้ออกไปจากการดำเนินชีวิต

3. การทำหน้าที่ของครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการตอบสนองทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรพัฒนาและส่งเสริมการตอบสนองทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวให้เพิ่มมากขึ้น โดยการให้สมาชิกได้มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีความใกล้ชิดกันทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึกตามมา ดังที่ McMaster Model of Family Functioning [13] ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระบบภายนอก พฤติกรรมของสมาชิกจะมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนั้นการทำความเข้าใจสมาชิกจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับครอบครัวอย่างเป็นระบบ ไม่วิเคราะห์เพียงแคบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมทั้งการทำหน้าที่ของครอบครัวนั้นควรทำหน้าที่ให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบอย่างสมบูรณ์

4. ความเข้มแข็งในการมองโลก จากผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวมีความเข้มแข็งในการมองโลกโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ดังนั้นควรส่งเสริมให้วัยรุ่นเรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองว่าอาจส่งผลทำให้เกิดความเครียดที่กระทบต่อตนเอง สามารถบอกถึงแหล่งที่มาของปัญหาอย่างมีเหตุผล และเข้าใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นยังมีอีกหลายครอบครัวที่ยังประสบกับปัญหาในรูปแบบเดียวกันกับตนเอง นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการจัดการกับปัญหา และสามารถอธิบายความหมายของสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านั้นว่าให้คุณค่าอะไรต่อตนเอง รวมทั้งมีแนวทางในการเผชิญปัญหาเพื่อไม่ให้เกิดความวิตกกังวลที่มากเกินไป ซึ่งจะส่งผลให้วัยรุ่นนั้นเกิดความกระตือรือร้นในการลงมือแก้ไขหรือจัดการกับปัญหา ดังที่ Antonovsky [9] กล่าวว่า ความเข้มแข็ง

ในการมองโลกเป็นการรับรู้และการประเมินโดยรวมต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดว่ามาจากแหล่งใด ซึ่งตนเองสามารถอธิบาย ทำนาย ควบคุมและจัดการกับเหตุการณ์ให้ผ่านไปด้วยดี รวมทั้งมองว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย มีคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

1. Institute for Population and Social Research. Thai Society and Population and Family Change. Bangkok: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. 2013. Thai.
2. Kamolpan P, Sureeporn P. State management of the needs of single-parent families. In: Chai P, Suchada T, editors. Thai families in transition situation through social and demographic. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University; 2006. Thai.
3. Caspar P, Wassana I, Rattanaporn T. The State of Thailand's Population 2015 "Features of Thai Families in the Era of Low Fertility and Longevity". Bangkok; 2016. United Nations Population Fund Thailand Country Office and the Office of the National Economic and Social Development Board of Thailand. Thai.
4. Department of Women's Affairs and Family Development. Knowledge for Single Parents Family. Bangkok; Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security. 2013. Thai.
5. The Bureau of Registration Administration, Department of Provincial Administration [Internet]. Bangkok: Report number of marriage registration; 2016 [cited 2017 Mar 1] Available from: https://www.msociety.go.th/article_attach/18790/20464.pdf
6. Boonserm H. Violence in a Single Parent Family. Bangkok: Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security. 2012. Thai.
7. Friedman, M. M. 1992. Family Nursing Theory and Practice. 3rd edition. New Jersey: Appleton & Lange.
8. Sudaporn W. Effects of rational and emotional coaching programs on the sense of coherence and social anxiety among youth in Chiang Mai's Home for Boy. [M.S. thesis] Chiang Mai: Chiang Mai University. 2002. Thai.
9. Antonovsky, A. 1987. Unraveling the Mystery of Health: How People Manage Stress and Stay Well. 4th ed. San Francisco: Jossey-Bass.
10. Arunya T. Logotherapy. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. 2010. Thai.
11. Lemme, B.H. 2002. Development in Adulthood. 3rd ed. United States of America: A Pearson Education Company.
12. Mendelson, M.J. and F.E. Aboud. "Measuring friendship quality in late adolescents and young adults: McGill Friendship Questionaries." Canadian Journal of Behavioural Science. 1999; 31: 130-132.
13. Umaporn T. Psychotherapy and Family Counseling. Bangkok: Fuengfah Printing. 2001. Thai.
14. Guidance. Student identity, Amnat Charoen School. Amnat Charoen. Guidance, Amnat Charoen School. Amnat Charoen. 2017. Thai.
15. Sopha S, Sombat S and Prakairat S. A Study of Desirable Thai Family Styles in Thai Society. Bangkok; 1991. The National Council on Social Welfare of Thailand. Thai.